

Rachel Denneboom, achterkleindochter van de omgekomen Eduard Denneboom sprak namens de Joodse gemeenschap.

“Verhalen over hoop, liefde... en zelfs over vrede.

Op 29 februari 2020 stonden we samen op de plek waar het leven van onze familieleden eindigde en tegelijkertijd was het de plek waar het idee van dit monument begon. Ik stond daar samen met mijn oma, die na al die jaren zag waar haar schoonvader was vermoord.

Vandaag sta ik hier samen met moeder, ook namens mijn oma die op 9 september is overleden. We hebben haar gelukkig nog kunnen vertellen dat het monument er komt.

Het einde van de oorlog was in zicht en toch...en toch werden onze familieleden op de valreep vermoord. Mijn opa zat in Limburg en het zuiden werd bevrijd in september '44. Terwijl zijn vader op hetzelfde moment werd vermoord. Wranger kan bijna niet.

Eind jaren '30 komen er veel Joden, waaronder mijn familie, vanuit Duitsland naar Twente. In de hoop en waarschijnlijk de veronderstelling hier veilig te zijn. Niets blijkt minder waar. In januari 1941 moet de burgemeester al een lijst hebben met de namen van Joodse inwoners van zijn stad. Er komen 1368 getekende formulieren op het stadhuis. 1368 mensen die zich nog niet bewust waren hiermee eigenlijk hun doodvonnis al getekend te hebben. Op 13 september 1941 worden er telefoonkabels doorgesneden. De Duisters zijn woedend en de represaille maatregelen zijn dramatisch. 105 mannen uit Twente worden opgepakt en naar de gymzaal van het Stedelijk Lyceum in Enschede gebracht. Ze hebben geen idee wat hen te wachten staat.

De volgende dag gaat hun trein naar concentratiekamp Mauthausen. Niemand keert terug. Vanaf dat moment weten de Joodse mensen in Twente dat in een trein naar Duistland, Polen of Oostenrijk betekent dat daar het eindstation zal zijn.

Daarna gaat het snel, vanaf 1942 wordt het dragen van de ster verplicht en gaan mensen onderduiken. De Joodse Raad in Enschede, die bestond uit Sig Menko, Isidoor van Dam en Gerard Sanders, had daar een belangrijke rol in. Zij kozen **voor** de mensen en **tegen** de Duitsers. Achteraf een veel betere keus dan al die andere Joodse Raden in het land maakten. Zij kozen voor samenwerking met de nazi's 'om erger te voorkomen'. Niet alleen de Joodse Raad, maar ook de niet-joodse textielabrikanten die mee betaalden aan de onderduik en mensen als dominee Leendert Overduin hebben geholpen. Later bleek dit het eerste onderduiknetwerk van Nederland te zijn. Vertellen over de oorlog is meer dan feiten en cijfers. Persoonlijke verhalen vertellen zoveel meer dan de hoofdstukken in de geschiedenisboeken. Ze raken ons, omdat ze gaan over moed, opoffering en wanhoop. Over de dood en over angst en pijn. Over verraad, vooroordelen en leugens.

Maar ook over hoop, liefde en zelfs over vrede...

Daarom wil ik graag één verhaal met u delen dat gaat over mijn eigen overgrootmoeder. Tussen 3 maart en 20 juli 1943 zijn er 34.313 Joodse mannen, vrouwen en kinderen in negentien treinen vanuit Westerbork gedeporteerd naar vernietigingskamp Sobibor. In de trein van 18 mei 1943 zat mijn overgrootmoeder, Felice Denneboom. In 1939 komt zij met haar gezin vanuit Duitsland naar Enschede. In 1942 besluiten mijn overgrootouders dat ze hun drie kinderen laten onderduiken

en zelf nog aan de Waldeckstraat blijven wonen. Ook spreken ze samen af dat als er op de deur geslagen wordt, dat één van hen dan opendoet, zodat de ander kan vluchten en er straks voor de kinderen kan zijn. En dat gebeurt in maart 1943. Mijn oma doet de deur open en ging daarmee haar dood tegemoet...

Hoe het met mij overgrootvader is afgelopen, weet u, want daarom zijn we hier. Mijn overgrootmoeder gaf haar trouwring aan de Nederlandse politieagent die erbij was toen ze werd opgepakt. De agent heeft de ring vier jaar bewaard en in 1947 heeft hij deze aan mijn opa gebracht. Kort daarna gingen mijn opa en oma trouwen en uiteraard werd dit mijn oma's trouwring. Mijn oma heeft mij dit pas een paar weken voor haar overlijden op 9 september 2021 verteld en de ring heb ik direct daarna gekregen. Het is voor mij een verhaal over hoop, liefde...en zelfs over vrede.”

Ine Flinkers